

POLAKKERNE KOMMER

I 1872 begyndte dyrkningen af sukkerroer i Danmark. Sukkerroen krævede en stor arbejdsstyrke, idet det meste af arbejdet foregik med håndkraft. Én arbejder kunne dyrke 2-3 tdr. land. Derfor var der stort behov for arbejdskraft især i det sukkerroedyrkende landbrug.

Jordkvaliteten på Lolland og Falster passede godt til dyrkning af sukkerroer. Samtidig kunne afgrøden intensivere udnyttelsen af jorden, da den kunne erstatte brakmarker og stadig tilføre jorden næringsstoffer. Derfor var de Danske Sukkerfabrikker og de danske godser og herregårde i 1880erne og 1890erne interesserede i at ansætte en stor landarbejderstyrke, sådan at landbruget kunne øge udbredelsen af sukkerroedyrkningen.

Til teglværker og tørv

I årene ca. 1870-1906 engagerede danske landmænd svenske landarbejdere til at arbejde i det danske landbrug, men fra 1893 organiserede sukkerfabrikkerne, godsejere og landmænd polsk arbejdskraft til erstatning for disse. Det var dog ikke alle, der fik arbejde i landbruget. Allerede i 1877 rejste 150 polske tørvarbejdere til Jylland for at arbejde på tørvfabrikken Moselundgård ved Engesvang på Silkeborg-Herning banen.

Polsk arbejdskraft blev også benyttet indenfor teglværksindustrien på bl.a. Nivågård og Hanemose teglværker, hvor den polske arbejdskraft begyndte at vinde indpas i 1890erne. I Danmark bestod den polske arbejdskraft hovedsageligt af unge kvinder og færre mænd og børn.

400 piger til Lolland

Det rigtig store indryk af polske landarbejdere kom i 1893, hvor De Danske Sukkerfabrikker engagerede 400 polske piger til at arbejde i sukkerroemarkerne på Lolland. En så stor arbejdsindvandring vakte opmærksomhed i Danmark.

Lolland-Falsters Stiftstidende beskriver d. 21. april 1893 den opsigt polakkerne skabte:

"Med Togene igaar Formiddags og iaftes ankom til Søllested og Nakskov 400 Piger fra Østpreussen, som Nakskov Sukkerfabrik har indforskrevet til at arbejde paa Roemarkerne i den foregaaende Sommer. Rygtet om Pigernes Ankomst havde iaftes lokket en Mængde Nysgerrige ud til Nakskov Jernbanestation, hvor de med anerkjendelsesværdig Taalmodighed holdt ud den halvanden Time, Toget var forsinket, for at have Fornøjelsen af at se Pigerne stige tilvogns og kjøre bort."

Til at begynde med engagerede fabrikkerne de unge polske kvinder til at hakke, luge og optage sukkerroerne på fabrikernes marker. De polske sæsonarbejdere rejste til Danmark i april-måned og arbejdede indtil roerne var taget op af jorden i slutningen af november. I de perioder, hvor der ikke var arbejde på fabrikkens marker, blev pigerne udlejet til lokale landmænd, hovedsageligt godsejere, som havde brug for en større arbejdsstyrke.

Denne ordning varede ikke længe. Det var for urentabelt og besværligt at engagere og udleje den polske arbejdskraft. Landmændene fortsatte dog med at ansætte polske landarbejdere, da den polske arbejdskraft var effektiv, forholdsvis billig og ikke mindst – der var rigeligt af den. Alene i 1911 rejste 10.320 polske sæsonarbejdere til Danmark af dem arbejdede 27,8 % på Lolland-Falster.

Opholdslister fortæller om, hvordan store gårde og herregårde på Lolland-Falster som Maribo Ladegård, Knuthenborg, Søholt, Orupgård og Korselitze ansatte mellem 20 og 70 polske landarbejdere på en sæson. Maribo Ladegård var én af de store gårde, der indtil 1894 havde haft svenske piger, men som i 1894 udskiftede svenskerne med 30 polske piger.

Landmændene på de mindre gårde ansatte også polsk arbejdskraft - almindeligvis 1-3 polske piger for en sæson.

De polske arbejdere ankom bl.a. til Naskov og til Gedser, hvorfra de blev transporteret videre. Her ses polske arbejdere på Gedser Station ca. 1925.

Foto: Museum Lolland-Falster